

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Логвиненко М. І., кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права Сумського державного університету

Жмурченко Я. В.,
студент ННІ права Сумського державного університету
(Україна)

Право на оскарження рішення адміністративного суду є одним із основоположних, що гарантується Основним законом України. Стаття 129 Конституції України визначає забезпечення права на апеляційний перегляд справи як одну із засад здійснення судочинства, а тому держава повинна створити усі необхідні умови для безперешкодної реалізації цього права громадянами. Аналогічний принцип визначений у Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України). Учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право на апеляційний перегляд справи, відповідно до положень ст. 13 КАС України [1].

Право на апеляційне оскарження можна розглядати у декількох аспектах. У загальному значенні його можна визначити як суб'єктивне право учасника адміністративного провадження на задоволення своїх інтересів шляхом оскарження рішення суду. Таке визначення апеляційного перегляду судового рішення найбільш поширене серед вітчизняних науковців та практиків. Р. Хобор вважає, що право на апеляційний перегляд справи включає в себе не лише забезпечення можливості оскарження судового рішення, а і обов'язок суду прийняти та розглянути подану апеляцію [2].

В. І. Теремецький у своєму дослідженні визначив, що структура права на апеляційне оскарження складається з єдності декількох взаємопов'язаних, проте самостійних, правомочностей, таких як: 1) подання до суду апеляційної скарги, доповнень і змін до неї; 2) вимоги щодо прийняття судом першої та апеляційної інстанції апеляційної скарги, поданої особою, її представником; 3) розгляд апеляційної скарги в суді; 4) ухвалення судом апеляційної інстанції певного рішення з приводу поданої апеляційної скарги [3, 220].

Варто звернути увагу на процесуальні аспекти реалізації права на апеляційне оскарження. Проаналізувавши різні підходи до визначення цього права, можна виокремити декілька принципових особливостей його практичної реалізації. По-перше, можливість оскаржити рішення суду відкрита лише для певного кола суб'єктів адміністративно-процесуальних відносин. По-друге, реалізація даного права потребує дотримання процесуального порядку реалізації даного права.

Виходячи з аналізу норм КАС України можна зробити висновок, що до суб'єктів, які мають право на подання апеляції, належать: сторони справи (позивач та відповідач) або їхні представники; інші учасники, які беруть участь у справі; особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права,

свободи, інтереси чи обов'язки.

Процесуальний порядок реалізації права на перегляд справи апеляційною інстанцією визначений КАС України. Головними елементами цього процесу є:

1. Наявність підстав для оскарження. Закон безпосередньо не наводить перелік підстав, необхідних для виникнення права на апеляцію. Зважаючи на зміст цього права можна зробити висновок, що воно виникає у момент прийняття судом, як правило, першої інстанції рішення, яке не задовольняє інтереси заявника.

2. Дотримання строків. Ключовими у апеляційному провадженні є строки для подання апеляційної скарги. Відповідно до ч. 1 ст. 295 КАС України, апеляційна скарга на рішення суду подається протягом тридцяти днів, а на ухвалу суду – протягом п'ятнадцяти днів з дня його (її) проголошення [1]. Окрім загальних стоків, закон закріплює особливі умови щодо скарг, поданих у випадку пропуску таких строків.

На практиці, громадяни стикаються з труднощами, пов'язаними зі встановленням початку перебігу строку на апеляційне оскарження та його закінчення, особливо у випадку пропуску процесуальних строків. КАС України встановлює, що строк на апеляційне оскарження може бути поновлений лише за наявності поважних причин, зокрема у випадку, коли учаснику справи повне рішення або ухвала суду не були вручені у день його (її) проголошення або складення.

З цього питання Верховний Суд України надав таку правову позицію: «Оцінюючи обставини, що перешкождали здійсненню процесуального права на оскарження, суд повинен виходити з оцінки та аналізу всіх наведених у клопотанні доводів, а також з того, чи мав заявник можливість своєчасно реалізувати своє право на оскарження. Якщо подання скарги з недотриманням строку оскарження пов'язане з тим, що скаргнику невчасно направлено судові рішення, то така причина є поважною і за умови наявності клопотання про поновлення строку оскарження та підтвердження цього факту належними доказами строк оскарження має бути поновленим» [4].

На нашу думку, законодавець повинен визначити причини, які вважатимуться поважними для поновлення процесуальних строків на апеляційне оскарження у адміністративному процесі.

3. Належність форми та змісту апеляційної скарги. Це процесуальне питання включає дотримання заявником письмової форми скарги, зазначення необхідних реквізитів та включення до неї усіх обов'язкових документів, що визначено у ст. 296 КАС України.

М. М. Глуховець поділяє підстави права на апеляційне оскарження на суб'єктивні, об'єктивні та формальні. До суб'єктивних належать: суб'єкти, які мають право на апеляційне оскарження; волевиявлення цих суб'єктів оскаржити судові рішення, яке не набрало законної сили. До об'єктивних підстав дослідниця відносить наявність об'єкту оскарження. Наявність оформленої з дотриманням процесуальних вимог апеляційної скарги – формальна підстава [5, 87].

В. В. Комаров до підстав реалізації права на апеляційне оскарження відносить: належність особи до кола суб'єктів, які мають право подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції; належний об'єкт оскарження; відсутність

пропущення строку на апеляційне оскарження чи відмови у його поновленні [6, 834].

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що право на апеляційне оскарження є основоположним конституційним правом громадян України, а держава повинна гарантувати його реалізацію. При використанні даного права важливими елементами є слідування встановленому законом порядку, що включає дотримання процесуальних строків, відповідності апеляційної скарги вимогам КАС України тощо.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV (Редакція від 15.08.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#top> (дата звернення: 03.04.2021).

2. Р. Хобор. Апеляційне провадження в адміністративному судочинстві. Чи потребує змін процесуальне законодавство? *Рада адвокатів Київської області*: веб-сайт. URL: <https://radako.com.ua/news/apelyacyne-provadzheniya-v-administrativnomu-sudochinstvi-chi-potrebuie-zmin-procesualne> (дата звернення: 03.04.2021).

3. Теремецький В. І. Юридичний зміст і структура права на апеляційне оскарження рішення. *Право і безпека*. 2014. № 4 (55). С. 219-224.

4. Щодо застосування окремих норм процесуального права під час розгляду адміністративних справ: Лист Вищого адміністративного суду України від 19.05.2010 № 708/11/13-10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v708_760-10#Text (дата звернення: 03.04.2021).

5. Глуховець М. М. Апеляційне провадження в адміністративному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2015. 231 с.

6. Курс цивільного процесу: підручник / В. В. Комаров та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 1352 с.